

200900389 - 33
S12
ki/ASVA

Norges vassdrags- og energidirektorat

Postboks 5091
0301 OSLO**Begrenset høring av tilleggsopplysninger i tilknytning til Lille Grottåga kraftverk**

Det vises til epost fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) av 21. mai 2013 med tilleggsopplysninger og faglig vurdering av berørte grotter i forbindelse med det planlagte Lille Grottåga kraftverk.

Det er svært positivt at det er innhentet fagkyndig uttalelse om grottesystemet som vil bli berørt om Lille Grottåga kraftverk blir realisert.

Fagrapporten bekrefter at det planlagte kraftverket vil få negative konsekvenser for utvikling av grottesystemet, og da særlig på grunn av redusert flomvannføring. Det er ikke kjent om det finnes viktige naturmangfold i grottene, men det er heller ikke utelukket. Fageksperten slår imidlertid fast at Lille Grottåga-systemet står i en særstilling, og har den største vannføringen av grottene i regionen (Beiarn). Rapporten påpeker også at reduksjon i den store og voldsomme vannføringer om sommeren i grottesystemet, også vil redusere besøksopplevelsen tilknyttet grottene.

Fagrapporten slår altså fast at en kraftutbygging av Lille Grottåga vil medføre negative konsekvenser for et grottesystem av stor regional betydning. I tillegg er det ikke kjent om det finnes viktig og utryddingstruet naturmangfold i grottene, og dermed må NVE som konsesjonsmyndighet legge Naturmangfoldlovens § 9, føre-var-prinsippet, til grunn.

Det vises for øvrig til fylkesrådssak 122/2011 *Høring - Søknad om bygging av Lille Grottåga kraftverk - Beiarn kommune*, hvor Nordland fylkeskommune fremmet innsigelse til planene for Lille Grottåga kraftverk (oversendt NVE i brev av 28.06.2011), jf. vedlegg.

Med vennlig hilsen

Hild-Marit Olsen
fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse
sign

Vedlegg

DokID

Høring - Søknad om bygging av Lille Grottåga kraftverk - Beiarn kommune

188858

FYLKESRÅDSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
122/11	Fylkesrådet	28.06.2011

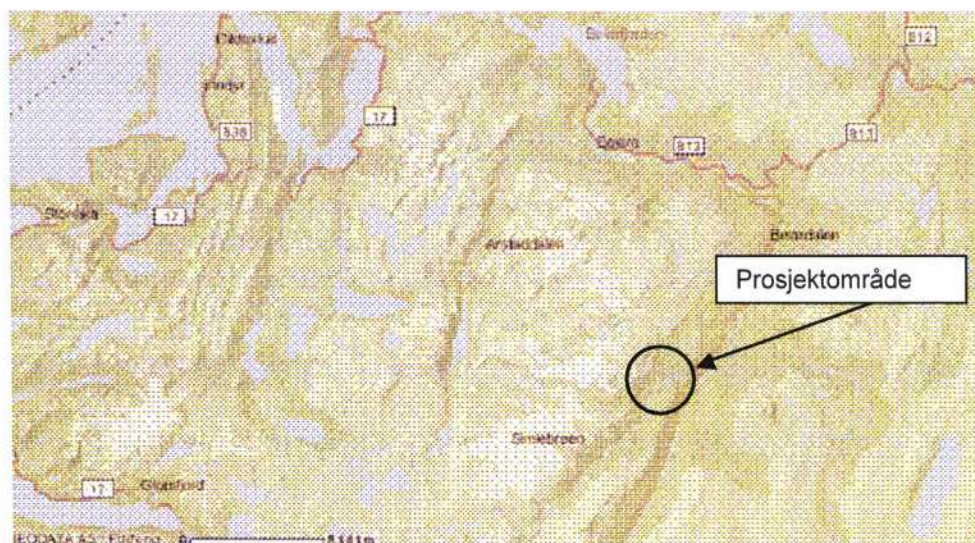
Høring - Søknad om bygging av Lille Grottåga kraftverk - Beiarn kommune

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring søknad fra Småkraft AS om bygging av Lille Grottåga kraftverk i Beiarn kommune. Det omsøkte prosjektet ligger i Grottådalen, en sidedal til Beiardalen. Høringsfristen var satt til 31.03.2011, men det er avklart med NVE at Nordland fylkeskommune avgir sin høringsuttalelse etter at kommunen har uttalt seg i saken. Høringsfristen er derfor forlenget.

Fylkesrådet mener at bygging av Lille Grottåga kraftverk vil ha marginale positive samfunnskonsekvenser, sammenlignet med de negative konsekvensene utbyggingen vil kunne medføre. Redusert vannstand vil kunne skape uforutsette og irreversibel konsekvenser for de geologiske prosessene og det unike naturmangfoldet i grottesystemet i dette området.

Fylkesrådet fremmer med hjemmel i lov om vassdrag og grunnvann § 24 tredje ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, innsigelse til søknad om konsesjon for utbygging av Lille Grottåga kraftverk.

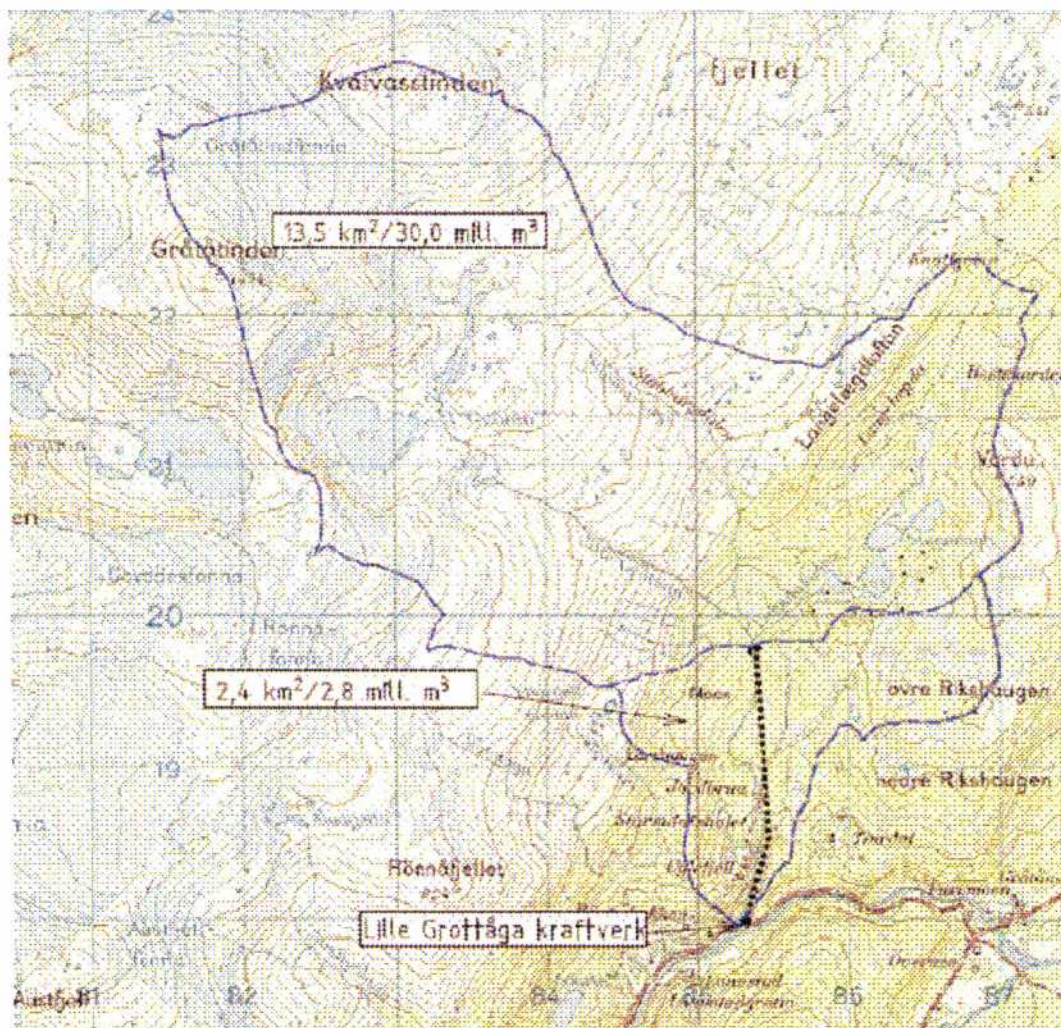
Figur 1: Oversiktskart over tiltaksområdet.

Bakgrunn

Søknad om utbygging av Lille Grottåga kraftverk behandles etter reglene i vannressurslovens kapittel 3.

Lille Grottåga kraftverk planlegges etablert i Beiarn kommune, og ligger ca. 12 km sør for Storjord og ca. 13 km i luftlinje fra Moldjord. Lille Grottåga kommer fra fjellområdet ved Gråtåtinden. Lille Grottåga renner ut i Gråtåga, som har samløp med Beiarelva ca. 2,3 km nedenfor samløpet med Lille Grottåga. Nedbørfeltet strekker seg opp til ca. 1354 meter over havet og dekker et område på om lag 13 km². Fra vannskillet ved Gråtåtindfonna i nordvest er vassdraget ca. 8 km langt til utløpet i Gråtåga. Utbyggingsområdet vil få veiforbindelse via vei fra Førshakkane til Jordbrua og videre mot Majorhågan.

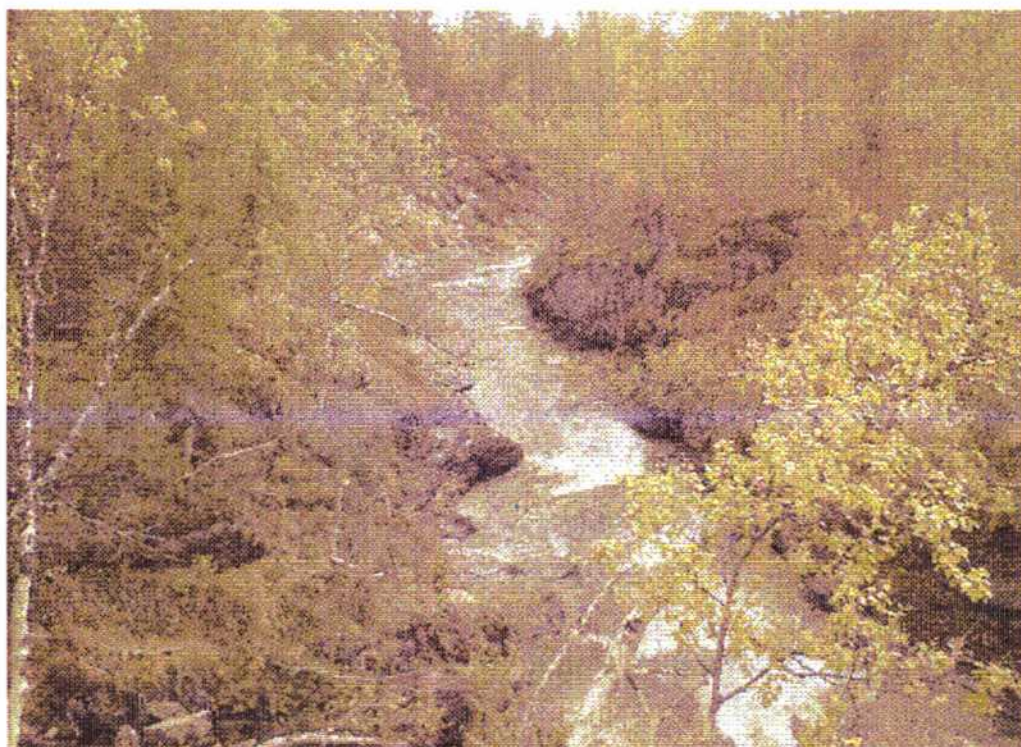
Det finnes et minikraftverk i Beiarelva, ca. 12 km sør for Lille Grottåga (Kjeldåga minikraftverk). I nedbørfeltet til Beiarelva er det gitt konsesjon til utbygging av Muoidejohka kraftverk, mens Moråga kraftverk har fått avslag på konsesjon. I tillegg er det søkt om konsesjon for Mårberget og Gamåga kraftverk.

Figur 2: Oversikt over nedbørsfelt og planlagte inngrep i forbindelse med utbygging av Lille Grottåga kraftverk.

Problemstilling

Kraftverket vil utnytte avløpet fra et nedbørfelt på 13,5 km² av vassdraget i et fall på ca. 210 m brutto mellom inntaket på kote 365 og utløpet på kote ca. 155.

Figur 3: Lille Grottåga med inntaksområde, innløpet fra Laksdamelve kan skimtes i forgrunnen

Foto: Småkraft AS

Tekniske inngrep i prosjektområdet

Tiltaket vil berøre en strekning på ca. 2100 m av Lille Grottåga fra inntaket på kote 365 og til utløpet fra kraftstasjonen på kote 155. Kraftverksinntaket er planlagt bygget like nedstrøms samløpet med Laksdamelve, jfr. figur 3. Dammen forutsettes bygd i betong og blir anslagsvis 3-4 m høy. Inntaksdammen vil demme ned et areal på ca. 1800 m² og ha en maksimal lengde på ca. 110 m. Neddemt areal er antatt til å være ca. 3000 m³ og variasjon i vannstanden ved inntaket vil bli ca. 1 m.

Rørgata planlegges nedgravd i hele lengden på ca. 1950 m. Rørtaséen vil bli lagt på østsiden av Lille Grottåga. På den første halvdel av rørgatetraséen er terrenget jevnt sigende fra kraftverket og opp til kote 325, ovenfor kote 325 slakker terrenget ut. På hele strekningen er det et tynt morenedekke. I følge konsesjonssøknaden antas det at fjellet, som på deler av strekningen må sprenges ut er relativt løst.

Kraftstasjonen vil bli plassert på oppsiden av den kommunale veien som går fra Øvernes til Kyskne. Kraftstasjonen vil være synlig fra den kommunale veien. Fra stasjonen ledes vannet i en kort avløpskanal ut i elva. Kraftverket planlegges med en installert effekt på 3,3 MW og med maksimal slukeevne på 1,9 m³/s.

Det vil hovedsakelig bli benyttet eksisterende vei, men deler av veinettet må oppgraders. Videre planlegges det ny vei frem til inntaksdammen på om lag 150 meter.

Det planlagte kraftverket vil ligge om lag 100 m fra eksisterende 22 kV. Forutsatt at tilkoblingspunktet blir den eksisterende trafoen, er det nødvendig å legge en 200 m lang kabel, hvor om lag 150 meter av dette er langs den kommunale vegen. Kabelen planlegges nedgravd.

Positive samfunnskonsekvenser

Det planlagte kraftverket vil få en årlig middelproduksjon på 8,6 GWh, fordelt på henholdsvis 7,3 GWh i sommerhalvåret og 1,3 GWh i vinterhalvåret. Kraftproduksjonen vil imidlertid bli svært begrenset i fra desember til april på grunn av lite vann i vassdraget. Dermed vil ikke kraftverket bidra nevneverdig til kraftbehovet i Nordland om vinteren.

Utbyggingskostnaden er anslått til 27, 4 millioner kroner. Dette vil gi en utbyggingspris på 3,2 kroner per kWh.

I anleggsfasen vil det være behov for å leie inn entreprenører, og det anslås at en del av dette arbeidet vil bli utført lokalt. Tiltakshaver regner med at anleggsarbeidet, som varer i ca. 12 måneder, vil gi rundt 8 arbeidsplasser i anleggsperioden, og ca 1/3 varig årsverk som følge av daglig drift.

Biologisk mangfold

Det er påvist forekomst av to funn av rødlistede planter innen undersøkelsesområdet. Utenom fugle- og dyrelivet er det ikke påvist rødlistearter fra andre grupper. De to rødlistede karplantene er brudespore (nær truet) og kvitkurle (nær truet). En del rødlistede rovfugler benytter området til jakt, men det foreligger ikke bekreftede påvisninger om hekking.

Ved inntaket og et lite stykke nedover renner Lille Grottåga ganske åpent i terrenget, uten særlig juv. Etter hvert blir bekkekløfta til Lille Grottåga noe dypere og stedvis renner den gjennom grotter der fastere fjell danner bruer over elva. Den største av disse blir kalt Jordbrua. En annen grotte blir kalt Stormdalsholet. Bekkekløfta er i følge konsekvensutredningen vurdert til å ha verdien *Svært viktig – A*. Generelt kan hele den delvis skogkledde, midtre og øvre delen av Lille Grottåga i utbyggingsområdet karakteriseres som et markert bekkekløftlandskap med svært spesiell topografi, men uten de store høydeforskjellene.

Landskap og geologi

De største konsekvensene forbundet med en eventuell utbygging av Lille Grottåga er i følge konsekvensutredningen knyttet til konsekvenser for naturmangfoldet i grottesystemet og de geologiske prosessene i området.

Grotter og karst dannes i kalkførende bergarter, i områder med kalkførende bergarter er det alltid muligheter for å finne nye, verdifulle grotter og karstforekomster. Karts er landformer som dannes der kjemisk oppløsning dominerer blant de landskapsdannende prosessene. Karstlandskaper er karakterisert ved en forreven overflate, underjordisk drenering igjennom grotter til kilder, og ved at landmassen derved undermineres, slik at det dannes traktformede groper i landoverflaten.

I Beiarn og i Gråtådalen er det mye kalkførende bergarter og også mange grotter. Lille Grottåga renner gjennom grottene som i konsesjonssøknaden er kalt Jordbrua og Stormdalsholet. Disse grottene går etter hvert sammen, i tillegg forekommer det flere grotter som ligger inntil disse. Til sammen danner disse grottene et system med mer enn 1,5 km passasje. Dette gjør det aktuelle grottesystemet til det 25. lengste systemet i Norge.

Den naturlige vannføringen vil bli redusert med om lag 62 prosent. Den reduserte vannførselen vil i følge konsesjonssøknaden på sikt kunne påvirke de kontinuerlige prosessene som foregår i møtet mellom vann og kalkspatmarmor (karst).

Videre antas det at den reduserte vannførselen ikke vil ødelegge grottene, men muligens forsinke den naturlige utviklingen i grottene. Omfanget av inngrepet er i konsekvensvurderingen vurdert til *Middels negativ*.

Samlet vurdering av inngrepet er i den samme utredningen vurdert til *Stort/svært stort negativt* for biologisk mangfold, landskap og geologi.

Friluftsliv i området

Brukerinteressene i området er jakt og friluftsliv. Utbyggingen forventes i følge konsesjonssøknaden ikke å få direkte konsekvenser for disse aktivitetene annet enn i selve anleggsfasen og i den grad de reduserte landskapsverdiene og det visuelle inntrykket av inngrepene også reduserer naturopplevelsene.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

En utbygging av Lille Grottåga kraftverk vil i liten grad redusere inngrepsfrie områder. Samlet areal med endret status er ca. 0,2 km² i sonen for 1-3 km fra større tekniske inngrep. Konsekvensutredningen karakteriserer reduksjonen og verdien som ikke målbar.

Kulturminner og kulturmiljø

Tiltaket berører ikke kjente, automatisk fredete kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det pålegge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle treffe på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Det kulturhistoriske formidlingsprosjektet "Fotefar mot nord" er et samarbeidsprosjekt mellom de fire nordligste fylkeskommunene og kommunene i Nord-Norge og Namdalen. Beiarn kommune sitt prosjekt er den gamle Gråtådalsvegen, mellom Os og Gråtådal. Stien går gjennom et landskap som har vært brukt av samer og bumenn gjennom århundrer. Den nedgravde rørtaséen vil direkte eller indirekte kunne berøre den sørligste kilometeren av denne gamle ferdselsveien, som fylkeskommunen arbeider med ny skilting av.

Reindrift

I reindriftens arealbrukskart er området markert som vårbeite 2, høstvinterbeite 2 og vinterbeite 2. Det er videre inntegnet ei naturlig trekklei over Grottåga i overkant av prosjektområdet. I følge konsesjonssøknaden ligger det planlagte tiltaket utenfor sentrale beite- og driftsområder for reindriften.

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

Det foreslås en minstevannføring beregnet til 5%-percentilen i perioden fra 1/5 til 30/9 på 105 l/s og i perioden fra 1/10 til 30/4 på 10 l/s.

Alle tekniske installasjoner skal i følge konsesjonssøknaden tilpasses landskapet på en god måte. Rørtaséen planlegges delvis i uberørt terreng, dels følge skogsveien på det meste av strekningen. Traséen vil bli planert, og etter hvert vil vegetasjon av lokale arter dekke inngrepet.

I følge konsekvensvurderingen bør predatorsikre hekkedasser settes opp for fossefall. Forstyrrende miljøer (veger, grøfter og lignende) bør ikke såes til med fremmed plantemateriale. Av hensyn til fuglelivet i området vil det bli lagt jordkabler.

Anleggsarbeidet planlegges gjennomført utenfor hekke-/ynglesesongen om rødlistede rovfugl hekker i nærheten.

Uttalelser fra andre instanser:

Beiarn kommune:

Vedtak:

Beiarn kommune går i mot at Småkraft AS får bygge ut Lille Grottåga for produksjon av energi slik det er søkt om. Beiarn kommune mener at ulempene ved omsøkte utbygging er større enn fordelene.

Dersom uttalelsen ikke tas til følge, vil Beiarn kommune fremme innsigelse til omsøkte utbygging av Lille Grottåga. Innsigelsen gjelder etablering av rørgate, inntaksdam, samt bygging og drift av kraftverket med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinje.

Beiarn kommune begrunner innsigelsen med at situasjonen etter en utbygging, med redusert vannføring, kan føre til stor negativ virkning på landformene i området. Tiltaket kan på sikt påvirke grottesystemet og den kontinuerlige prosessen som foregår i møtet mellom vann og kalkspatmarmor.

Vedtatt mot 5 stemmer

Fylkesmannen i Nordland:

Fylkesmannen fremmer med hjemmel i lov av 24.11.00 om vassdrag og grunnvann § 24 tredje ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, innsigelse til søknad om konsesjon for utbygging av Lille Grottåga kraftverk.

Hovedbegrunnelsen for innsigelsen er at utbyggingen kan gi negative virkninger på geologiske prosesser og naturmangfold i grottesystemet. Fylkesmannen finner ikke at foreliggende søknad tilfredsstiller krav til kunnskap i naturmangfoldloven § 8 på dette punkt. Sekundært vil eventuell utbygging berøre en lokalt til regionalt verdifull bekkekløft

Reindriftsforvaltningen i Nordland:

Planlagt tiltak ligger utenfor sentrale beite- og driftsområder for reindriften, noe også Saltfjellet reinbeitedistrikt har gitt tilbakemelding på. Reindriftsforvaltningen vil understreke betydningen av at tiltakshaver har kontakt med reinbeitedistriktet før anleggsperioden tar til. Bakgrunnen for dette er at reinens beitebruk kan være utforutsigbar, og i stor grad styres av de til enhver tid klimatiske forholdene i regionen og reindriftens arealbrukskart viser bruken av et område i et "normalår." Det er derfor viktig at tiltakshaver har kontakt med reinbeitedistriktet for å unngå unødvendige negative konsekvenser for reindriften.

Norsk Grotteforbund:

1. *Norsk Grotteforbund mener at vannkraftutbygging i Lille Grottåga kan skade og i verste fall ødelegge verneverdige grotter i området. Vi ønsker derfor ingen utbygging og går inn for det som vi ovenfor har kalt 0-alternativet.*
2. *Hvis det skal bygges nye overføringsledninger ønsker Norsk Grotteforbund at disse bygges i eksisterende ledningstraseer i den grad slike finnes, ev. at gamle ledninger opprustes. Ved å benytte eksisterende traséer minskes risikoen for ødeleggelser.*
3. *Hvis det innvilges konsesjon vil NGF be om at det settes som betingelse at utbyggerne må:*
 - a. *Undersøke og utrede området nøye på forhånd med tanke på grotter og iverksette tiltak for å redusere negative konsekvenser som følge av utbyggingen.*
 - b. *Være på vakt ovenfor ev. grotter de måtte trenge inn i i forbindelse med utbyggingen. Hvis det oppdages nye grotter i området vil vi be om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges før utbyggingen fortsetter.*

Vurderinger

Nettkapasiteten til å føre ny energi ut av Nordland er i dag begrenset. Analyser for fylket indikerer at det er mange prosjekter som konkurrerer om en begrenset nettkapasitet fram til 2025. Fylkesråden er derfor opptatt av at kraftprosjektene med de største positive samfunnskonsekvensene prioriteres. Disse positive konsekvensene må veies opp mot eventuelle negative konsekvenser for arealbruk, annen næring som reindrift og naturverdier i det aktuelle området.

I forhold til arealkonflikter, mener fylkesråden at de prosjektene som har minst konsekvenser i forhold til andre natur- og samfunnsinteresser bør prioriteres. Fylkesråden er også opptatt av å sikre vannkvaliteten i Nordland og viser til vilkår i vannforskriftens § 12 b der det står at; *samfunnsnyttien av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet.*

Naturmangfoldet i grottesystemet i området er unikt. Beiarn er kjent for sine grotter og Lille Grottåga innehar flere aktive grotter. Grottesystemet har både estetiske og geologiske verdi, og naturopplevelsen i området vil reduseres ved en eventuell utbygging. Samtidig er mange av grotteforekomstene og naturmangfoldet i disse områdene ikke tilstrekkelig kartlagt. Beiarn kommune har behandlet saken og kommunestyret har gått i mot at det gis konsesjon til utbygging av Lille Grottåga. Kommunens negative holdning til utbyggingen begrunnes med utgangspunkt i de mulige negative konsekvenser for grottesystemet. At området som berøres er landets 25. lengste grottesystem illustrerer etter fylkesrådets vurdering ytterligere verdiene i området.

Fylkesråden er opptatt av at en reduksjon i vannføringen på 62 prosent vil kunne få uforutsette og irreversible konsekvenser for de geologiske forekomstene og økosystemet i området. Disse konsekvensene burde vært belyst bedre i konsesjonssøknaden, i henhold til krav om kunnskapsgrunnlaget i § 8 i naturmangfoldloven. Effekten av en utbygging av Lille Grottåga for grottesystemet i området fremkommer etter fylkesrådets vurdering ikke tilstrekkelig. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldlovens § 9 kommer derfor til anvendelse i vurderingen av denne utbyggingen.

Fylkesråden er videre opptatt av at en eventuell utbygging av Lille Grottåga vil kunne påvirke bekkekløften i området negativt. Denne naturtypen er spesielt sårbar for endringer i vannføring. Ut fra tidligere erfaringer vet man at det ofte oppstår konflikter mellom utbygging av små vannkraftverk og ivaretagelse av denne naturtypen. I forslag til tematiske retningslinjer om "Regional plan om små vannkraftverk," som er ute på høring frem til slutten av mai, har fylkesrådet foreslått at det i områder med bekkekløfter av stor verdi ikke skal tillates utbygging.

Nasjonalt har Nordland det nest største potensialet for utbygging av små vannkraftverk. I valget mellom ulike utbyggingsprosjekter, er fylkesråden opptatt av å vurdere hvilken lokal samfunnsnytte prosjektene har. I likhet med de fleste småkraftprosjekter, produserer Lille Grottåga kraftverk primært strøm i forbindelse med vårflommen og på høsten når nedbøren er stor. Dette bidrar lite til Nordlands kraftbehov som hovedsakelig er i vintersesongen.

En eventuell utbygging vil bidra marginalt til Beiarn kommune i form av skatteinntekter og sysselsetting i den ordinære driftsperioden.

Nordlandssamfunnet må tilpasse seg et endret klima. Fylkesråden er opptatt av at klimatilpasning integreres som en naturlig del i all samfunnsplanlegging og –utvikling. I NVEs konsesjonsbehandling er det derfor viktig at det tas høyde for fremtidige klimaendringers mulige påvirkninger på infrastruktur for kraftproduksjon. Dette kan være flom, erosjon, isgang med mer. Nødvendige klimatilpassningstiltak må fremgå i konsesjonsvilkårene.

Med bakgrunn i det enorme potensialet for utbygging av småkraftverk den begrensede nettkapasiteten og kommunens negative holdning til utbyggingen, vurderer fylkesråden Lille Grottåga kraftverk som et lite samfunnsnyttig prosjekt. Fylkesråden anbefaler med bakgrunn i dette at det med hjemmel i lov om vassdrag og grunnvann § 24 tredje ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, fremmes innsigelse til søknad om konsesjon for utbygging av Lille Grottåga kraftverk.

Konsekvenser

Tiltaket har ingen økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Vedtakskompetanse

I henhold til delegasjonsreglementet vedtatt i FT sak 49/10 er fylkeskommunen myndighet til å avgi uttalelser eller fremme innsigelser til kraftverk på inntil 10 MW etter vassressursloven delegert til fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet i Nordland fremmer med hjemmel i lov om vassdrag og grunnvann § 24 tredje ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, innsigelse til søknad om konsesjon for utbygging av Lille Grottåga kraftverk.
2. Hvis NVE likevel innvilger konsesjonssøknaden bør følgende inntas i konsesjonsvilkårene:
 - a. Rørgate og anleggsvei må revegeteres med stor aktsomhet slik at inngrepene blir minst mulig synlig.
 - b. Behovet for klimatilpasningstiltak må vurderes. Hvis det er nødvendig bør tiltak som reduserer sårbarheten ovenfor fremtidige klimaendringer iverksettes.
 - c. Det må påses at vilkår i vannforskriftens § 12 a følges; *alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand.*
 - d. NVE bes vurdere om forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldsloven §§ 8-12 er oppfylt.
 - e. Nordland fylkeskommune vises til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på forminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamling av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må vi underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.

Bodø den 16.06.2011
Marit Tennfjord
fylkesråd for kultur og miljø

28.06.2011 Fylkesrådet
FRÅD-122/11
Vedtak
Innstillingen vedtatt.